

Ярема Н. І.,

ад'юнкт відділу аспірантури
(ад'юнктури) докторантури,
Національна академія внутрішніх
справ,
(м. Київ, Україна)

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: РОЗМЕЖУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ З НАЦІОНАЛЬНОЮ ГВАРДІЄЮ УКРАЇНИ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ

Забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку в Україні здійснюють кілька суб'єктів сектору безпеки і оборони, серед яких центральну роль відіграє Національна поліція України (НПУ), а Національна гвардія України (НГУ) здійснює військову підтримку правоохоронних функцій у визначених законом випадках. Чітке розмежування повноважень НПУ та НГУ у сфері публічного порядку усуває дублювання та знижує ризик колізій у правозастосуванні [1; 2].

1. Адміністративно-правовий статус Національної поліції. Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію», НПУ є центральним органом виконавчої влади, що служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності та підтримання публічної безпеки і порядку; діяльність поліції спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ. Адміністративно-правовий статус поліції охоплює її місце в системі органів виконавчої влади, завдання, функції, компетенцію (права та обов'язки), принципи діяльності, підзвітність і гарантії правового/соціального захисту поліцейських. До ключових завдань належать: забезпечення публічної безпеки і порядку, охорона прав і свобод людини, протидія злочинності, надання допомоги особам у межах закону [1].

2. Правова природа та функції Національної гвардії у сфері публічного порядку. Закон України «Про Національну гвардію України» визначає НГУ як військове формування з правоохоронними функціями, яке бере участь у забезпеченні громадської безпеки і охороні громадського порядку, охороняє органи державної влади, важливі державні об'єкти, спеціальні вантажі, а також може залучатися до припинення масових заворушень та інших надзвичайних подій [2]. За загальним правилом, у повсякденних умовах провідну, постійну роль в охороні порядку виконує поліція, тоді як гвардія залучається для посилення, виконання спеціальних завдань або дій у кризових ситуаціях [2].

3. Розмежування повноважень НПУ та НГУ: закон і підзаконні акти. Нормативне розмежування компетенції підкріплене відомчими актами МВС, що деталізують спільні алгоритми дій. Наказ МВС № 773 від 10.08.2016 затвердив Порядок організації взаємодії НГУ та НПУ під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку; документ визначає механізми спільного залучення сил і засобів, командування на місці подій, обмін

інформацією та координацію дій [3]. Наказ МВС № 1089 від 24.12.2019 ухвалив Інструкцію про організацію та несення служби з охорони громадського порядку військовими частинами (підрозділами) НГУ, включаючи участь у забезпеченні громадської безпеки під час масових зібрань [4]. Сукупно ці акти знімають значну частину практичних колізій, встановлюючи єдині правила взаємодії поліції та гвардії.

4. Практика взаємодії: спільні патрулі, масові заходи, надзвичайні ситуації. Організаційні форми взаємодії включають спільне патрулювання, створення змішаних нарядів, єдине керівництво при охороні масових заходів, а також нарощування сил у кризових умовах. У наукових публікаціях підкреслюється, що спільні дії НПУ та НГУ мають превентивний ефект і підвищують рівень громадської безпеки, тоді як нормативна визначеність процедур взаємодії мінімізує ризик перевищення повноважень та сприяє дотриманню прав людини [5].

Адміністративно-правовий статус НПУ визначає її провідну, повсякденну роль у забезпеченні публічного порядку, в той час як НГУ, маючи військову природу, доповнює потенціал поліції у спеціальних та кризових ситуаціях. Законодавче та підзаконне регулювання розмежування компетенції (закони про НПУ і НГУ, накази МВС № 773 та № 1089) забезпечують чіткі межі відповідальності й робочі процедури взаємодії. Подальший розвиток відомчої нормативної бази і практик спільних дій має бути спрямований на уніфікацію алгоритмів, прозору підзвітність і баланс між ефективністю охорони порядку та дотриманням прав людини.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. № 580–VIII (із змінами).
2. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 р. № 876–VII (із змінами).
3. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10 серпня 2016 р. № 773 «Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку» (zareєстровано в Мін'юсті 07.09.2016 за № 1223/29353).
4. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 24 грудня 2019 р. № 1089 «Про затвердження Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України» (zareєстровано в Мін'юсті 20.02.2020 за № 195/34478).
5. Радванський І. Г., Євтушенко І. В. Особливості організації взаємодії Національної гвардії України, Національної поліції України та інших правоохоронних органів у сфері охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки. *Честь і Закон*. 2021. № 2 (77). С. 52–58.